

Stockholm den 1 juni 2026

R-2026/0769

Till Justitiedepartementet

Ju2026/00665

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 18 mars 2026 beretts tillfälle att yttra sig över slutbetänkandet Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21).

Sammanfattning

Advokatsamfundet *avstyrker* utredningens förslag i dess nuvarande utformning.

Advokatsamfundet *instämmer* i utredningens bedömning att endast uppgifter som har lämnats medvetet och som därutöver varit av avgörande betydelse för förvärvet av medborgarskap, bör kunna leda till förlust av medborgarskap.

Advokatsamfundet *ser behov av* att se över utredningens förslag som utgår från begreppet brott som allvarligt hotar rikets säkerhet och brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion, bland annat vad gäller hänvisningarna till straffskalor med maximistraff om fyra års fängelse.

Advokatsamfundet *avstyrker* samtidigt utredningens förslag som utgår från begreppet brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen.

Advokatsamfundet *anser* att risken för att individens andra medborgarskap återkallas eller förloras inom ramen för parallella prövningar i olika stater, bör beaktas vid Migrationsverkets prövning av förutsättningarna för återkallelse.

Advokatsamfundet *avstyrker* utredningens förslag att barn ska kunna fräntas sitt svenska medborgarskap på grund av en förälders handlande.

Advokatsamfundet *avstyrker* att personer under 18 år som har begått brott som skulle kunna leda till återkallelse av medborgarskap ska kunna bli föremål för återkallelse av svenskt medborgarskap.

Advokatsamfundet *avstyrker* utredningens förslag att beviskravet ska vara sannolikt. Beviskravet bör i stället motsvara det straffrättsliga beviskravet. Det bör således krävas att det är ställt bortom rimligt tvivel att samtliga förutsättningar för återkallelse är uppfyllda.

Advokatsamfundet *anser* att det bör framgå direkt av lagtexten att möjligheten till återkallelse av medborgarskap bortfaller efter viss tid.

Synpunkter

Advokatsamfundet *avstyrker* utredningens förslag i dess nuvarande utformning, av de skäl som anges nedan.

Inledning

Advokatsamfundet har tidigare yttrat sig över 2023 års fri- och rättighetskommittés betänkande *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter* (SOU 2025:2), där samfundet ställde sig tveksamt till kommitténs förslag att genom grundlagsändring möjliggöra återkallelse av medborgarskap.¹

Som Advokatsamfundet anförde i detta tidigare remissyttrande, kräver rättighetsbegränsande grundlagsändringar mycket starka skäl samt noggranna analyser och överväganden.² Advokatsamfundet framhöll därvid att skärpta villkor för medborgarskap, i kombination med möjligheten att återkalla ett redan beviljat medborgarskap, riskerar att motverka integration och därigenom snarare öka än minska misstron mot rättsordningen.³

Den aktuella utredningen har haft som utgångspunkt att *så långt som möjligt utnyttja det utrymme till återkallelse av medborgarskap som följer av Sveriges internationella*

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 28 april 2025 över betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter* (SOU 2025:2).

² Se Advokatsamfundets remissyttrande den 28 april 2025, s. 5.

³ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 28 april 2025, s. 6 med hänvisningar.

*åtaganden.*⁴ Tillsammans med tidigare förslag om ändring av grundlagen innebär utredningens förslag en genomgripande förändring av gällande ordning, nämligen att gå från ett system där återkallelse av svenskt medborgarskap över huvud taget inte är möjlig, till att införa omfattande möjligheter till sådan återkallelse. Enligt Advokatsamfundets uppfattning har det inte presenterats tillräckligt starka skäl för att införa befogenheter av detta slag.

Återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

Advokatsamfundet instämmer i utredningens bedömning att endast uppgifter som har lämnats medvetet och som därutöver varit av avgörande betydelse för förvärvet av medborgarskap, bör kunna leda till förlust av medborgarskap.

Advokatsamfundet delar således inte regeringens bedömning i propositionen med anledning av grundlagsändringarna i den del regeringen anför att något krav på medvetet lämnade oriktiga eller vilseledande uppgifter inte skulle gälla.⁵ En sådan ordning är enligt Advokatsamfundets mening inte heller förenlig med medborgarskapskonventionen, vilket även den nu aktuella utredningen uppmärksammar.⁶

Advokatsamfundet anser dock att det finns andra brister i utredningens förslag, bland annat avseende barns förlust av medborgarskap, kvaliteten på det kvarvarande medborgarskapet samt beviskraven (se vidare nedan under rubriken Övrigt). Advokatsamfundet kan därför inte tillstyrka att utredningens förslag i denna del genomförs i den form de har presenterats.

Återkallelse av medborgarskap på grund av viss allvarlig brottslighet

Advokatsamfundet har i sitt remissyttrande över förslagen till ändringar i regeringsformen avseende återkallelse av medborgarskap, framfört kritik mot den föreslagna regleringen om återkallelse av medborgarskap vid viss allvarlig brottslighet. Advokatsamfundet framhöll därvid särskilt att uttrycket *brott som allvarligt hotar*

⁴ Se SOU 2026:21 s. 16.

⁵ Se SOU 2026:21 s. 157 med hänvisningar.

⁶ Jfr SOU 2026:21 s. 158 och 161.

rikets säkerhet är alltför obestämt för att regleringens räckvidd och konsekvenser fullt ut ska kunna överblickas.⁷

I utredningen lämnas nu två förslag. Ett som utgår från att ett medborgarskap ska kunna fräntas den som har dubbelt medborgarskap och som dömts för *brott som allvarligt hotar rikets säkerhet* eller *brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion*⁸ och ett där utredningen utgår från begreppet *brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen*.⁹

Advokatsamfundet noterar att det senare förslaget, som också motsvarar det som regeringen har lagt fram i propositionen till grundlagsändringen,¹⁰ omfattar samtliga brott som det första förslaget innehåller, men även fler brott av vitt skilda slag. Av skäl som anges nedan avstyrker samfundet det andra förslaget som utgår från begreppet brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen. Advokatsamfundet anser vidare att det finns skäl att se över det första förslaget enligt vad som närmare anges nedan, bland annat vad gäller hänvisningarna till straffskalor med maximistraff om fyra års fängelse.

Advokatsamfundet delar inte utredningens bedömning att allvaret i de brott som ska kunna leda till återkallelse av medborgarskap bör bestämmas genom en hänvisning till brott för vilka det är föreskrivet ett maximistraff om minst fyra års fängelse.

En sådan avgränsning är alltför vid och riskerar att omfatta brott av mycket varierande allvarlighetsgrad. Kriteriet ger därmed inte en tillräckligt tydlig avgränsning mot mindre allvarliga gärningar. Det tar inte heller hänsyn till den konkreta gärningens straffvärde. Att ett brott har ett högt maximistraff innebär inte per automatik att den enskilda gärningen är så allvarlig att återkallelse av medborgarskap framstår som proportionerlig. Domstolar dömer typiskt sett inte ut maximistraff, och straffvärdet i det enskilda fallet kan ligga väsentligt lägre än vad straffskalan antyder.¹¹

⁷ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 28 april 2025, s. 7.

⁸ Se SOU 2026:21, avsnitt 10.

⁹ Se SOU 2026:21, avsnitt 11.

¹⁰ Se prop. 2025/26:78 s. 4.

¹¹ Jfr Lagrådets kritik vid ändring av reglerna om förvärv av medborgarskap efter anmälan, återgivet i SOU 2026:21, s. 58.

Advokatsamfundet vill även framhålla att regeringen under senare år i ett flertal lagstiftningsärenden har föreslagit straffskärpningar.¹² En reglering som knyter så ingripande rättsverkningar som återkallelse av medborgarskap till straffskalornas utformning, riskerar därför att successivt få ett vidare tillämpningsområde än vad som ursprungligen varit avsett. Brott som vid regleringens tillkomst inte avsågs omfattas kan därmed komma att träffas enbart till följd av senare höjningar av straffskalorna, utan att någon förnyad bedömning görs av om det är motiverat eller proportionerligt.

När det gäller utredningens förslag som utgår från begreppet *brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen*, har detta ett betydligt bredare tillämpningsområde än det första förslaget, som bl.a. utgår från begreppet *rikets säkerhet*. Medan det första förslaget i första hand tar sikte på brott som allvarligt hotar rikets säkerhet, såsom högförräderi, spioneri och terroristbrott, omfattar det andra förslaget enligt paragrafens p. 4 andra stycke även brott med skilda skyddsintressen, bl.a. enligt 3, 4, 9, 10, 15, 17 och 20 kap. brottsbalken samt brott enligt vapenlagen, bidragsbrottslagen och lagen om straff för penningtvättsbrott. Tillämpningsområdet för dessa brott begränsas visserligen genom att brottet, utöver att allvarligt skada Sveriges vitala intressen, ska ha begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk.

För att illustrera den stora spännvidden i allvarlighetsgrad hos de brott som föreslås omfattas kan nämnas att brott mot rikets säkerhet, såsom högförräderi och grovt spioneri, har en straffskala som sträcker sig från fängelse i *lägst* fyra år till livstids fängelse. I den andra änden av skalan återfinns de brott som anges i den föreslagna paragrafens p. 4 andra stycke såsom grovt bedrägeri, grovt bidragsbrott och grovt penningtvättsbrott, vilka har straffskalor som börjar vid sex månaders fängelse.

Utredningen anger att de tillkommande brotten tar sikte på allvarlig och systemhotande brottslighet som begås inom ramen för kriminella nätverk eller annan organiserad brottslighet och som typiskt sett har en särskilt samhällsfarlig karaktär samt ofta bedrivs i strukturerade former.¹³ Samtidigt saknas en vedertagen definition av såväl *kriminellt nätverk* som *organiserad brottslighet* och begreppen används på varierande sätt i lagstiftning och rättstillämpning. Den närmare avgränsningen

¹² Se exempelvis prop. 2022/23:53 Skärpta straff för brott i kriminella nätverk, prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, prop. 2025/26:246 Skärpta regler för unga lagöverträdare samt prop. 2025/26:218 Dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalor.

¹³ Se SOU 2026:21, s. 300-306.

framstår därför i flera avseenden som oklar. Mot denna bakgrund anser Advokatsamfundet att bestämmelsens avgränsning är alltför vag och riskerar att leda till en bred och oförutsebar tillämpning, som även kan omfatta gärningar som inte motsvarar den typ av kvalificerad och systemhotande kriminalitet som enligt utredningens motivuttalanden är avsedd att träffas.

Sammantaget anser Advokatsamfundet att det vidsträckta tillämpningsområdet i det förslag som utgår från begreppet brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen, inte är nödvändigt för att uppnå det angivna syftet med regleringen, nämligen att minska risken för misstro mot rättsordningen samt att stärka betydelsen av medborgarskapet som bärare av både rättigheter och skyldigheter i samhället. Advokatsamfundet avstyrker därför utredningens förslag i denna del.

Övriga synpunkter

Krav på ytterligare medborgarskap

Som utredningen redogör för följer det av Sveriges internationella åtaganden att alla har rätt till ett medborgarskap och att statslöshet ska undvikas.¹⁴ Av den anledningen är också utgångspunkten för utredningen att en förutsättning för återkallelse av medborgarskap är att personen innehar medborgarskap i en annan stat. I utredningen belyses också frågan när medborgare utan eget initiativ eller önskan innehar ett medborgarskap i en annan stat. Utredningen stannar för att detta får beaktas inom ramen för proportionalitetsbedömningen.¹⁵

En närliggande fråga som inte närmare behandlas i utredningen är risken för att ett annat medborgarskap påverkas av eller faller bort till följd av en återkallelse av svenskt medborgarskap. Dubbelt medborgarskap utgör inte nödvändigtvis ett stabilt skydd mot statslöshet i praktiken, eftersom det andra medborgarskapet kan vara föremål för en självständig prövning i den andra staten.

Det kan därmed inte uteslutas att en situation uppstår där båda medborgarskapen återkallas eller förloras inom ramen för parallella prövningar i olika stater. En sådan risk bör enligt Advokatsamfundets uppfattning också beaktas vid Migrationsverkets prövning av förutsättningarna för återkallelse.

¹⁴ Se SOU 2026:21, avsnitt 4.2.

¹⁵ Se SOU 2026:21, s. 171.

Barns förlust av medborgarskap med anledning av föräldrars handlande

Enligt utredningen ska barn kunna förlora sitt svenska medborgarskap till följd av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande som föräldrarna gjort sig skyldiga till. Utredningens förslag bygger i denna del på den s.k. härstamningsprincipen, dvs. principen att barn i medborgarskapsrättsligt hänseende följer sina föräldrar. Det skydd som i dessa fall tillförsäkras barnet är att barnets bästa ska beaktas vid prövningen om dennes medborgarskap ska återkallas.

Advokatsamfundet anser att detta är ett alltför svagt skydd för barnet. Barn kan under inga omständigheter anses bära ansvar för sina föräldrars handlande. Här bör också uppmärksammas, vilket utredningen också gör, att artikel 8 i barnkonventionen slår fast barnets rätt att behålla sin identitet, inklusive medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.

Advokatsamfundet noterar vidare att barn vars förälder förlorar sitt medborgarskap till följd av brott undantas från härstamningsprincipen, eftersom en annan ordning skulle strida mot medborgarskapskonventionen. Det föreskrivs alltså inte att dessa barn ska följa sina föräldrar i fråga om förlust av medborgarskap. Advokatsamfundet ifrågasätter om denna skillnad i behandling av barn är motiverad ur ett barnrättsligt perspektiv.

Mot denna bakgrund anser Advokatsamfundet att barns självständiga rättigheter och intressen bör tillmätas avgörande betydelse, och att barn därför inte i något fall ska kunna fråntas sitt svenska medborgarskap på grund av en förälders handlande. Advokatsamfundet avstyrker således utredningens förslag i denna del.

Återkallelse av medborgarskap för personer under 18 år

I motsats till utredningens förslag anser Advokatsamfundet att barn under 18 år inte bör kunna fråntas sitt svenska medborgarskap på grund av brott. Ett återkallande av medborgarskap är en mycket ingripande och permanent åtgärd, som riskerar att få långtgående konsekvenser för barnets identitet, trygghet och tillhörighet.

Barn och unga lagöverträdare har ett särskilt skyddsbehov och åtgärder mot unga bör i första hand präglas av rehabilitering och återanpassning. Detta gör sig särskilt gällande mot bakgrund av att barn och unga ofta rekryteras och utnyttjas av äldre personer inom kriminella nätverk.

Advokatsamfundet anser vidare att barnkonventionens krav på att barnets bästa ska komma i främsta rummet, talar mot en ordning där barn kan förlora sitt medborgarskap till följd av brott. Personer som var under 18 år vid tidpunkten för gärningen bör därför enligt Advokatsamfundets mening inte kunna bli föremål för återkallelse av svenskt medborgarskap. Advokatsamfundet avstyrker således utredningens förslag i denna del.

Beviskrav

Utredningen anser att det bör krävas att Migrationsverket har gjort sannolikt att förutsättningarna för återkallelse föreligger. Enligt utredningen är *sannolikt* ett medelhögt beviskrav som ofta tillämpas i asylärenden och som såväl Migrationsverket som migrationsdomstolarna är vana vid att tillämpa.¹⁶

Advokatsamfundet anser att utredningens föreslagna beviskrav är alldeles för lågt ställt. Ett ärende om återkallelse av medborgarskap kan enligt samfundets mening inte jämföras med andra typer av migrationsärenden. Återkallelse av medborgarskap utgör en synnerligen ingripande åtgärd med långtgående konsekvenser för den enskilde. Mot den bakgrunden bör beviskravet motsvara det straffrättsliga beviskravet. Det bör således krävas att det är ställt bortom rimligt tvivel att samtliga förutsättningar för återkallelse är uppfyllda.

Detta innebär vidare att Migrationsverkets utredning måste vara särskilt robust och noggrant underbyggd i samtliga delar.

Advokatsamfundet avstyrker därför utredningens förslag i denna del.

Preskription

Advokatsamfundet anser att det bör införas uttryckliga preskriptionsbestämmelser, som innebär att återkallelse av medborgarskap inte får ske efter viss tid. Att endast i förarbetena ange att den tid som förflutit ska beaktas vid bedömningen är enligt Advokatsamfundets mening inte tillräckligt. Med hänsyn till de ingripande konsekvenser som ett återkallande av medborgarskap kan medföra bör det framgå direkt av lagtexten att möjligheten till återkallelse bortfaller efter viss tid.

¹⁶ Se SOU 2026:21, s. 343.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander